

Rozhovor s Tomášem Rothröcklem – bývalým dlouholetým ředitelem Správy národního parku Podyjí

Martin Dušek

Hned na úvod mi to nedá a zeptám se Vás na mírně osobní věc. Po mnoha letech ve funkci ředitele Správy národního parku Podyjí jste ke konci loňského roku na vlastní žádost skončil tuto náročnou misi. Nelitujete dnes, po zhruba měsíci, toho rozhodnutí?

Rozhodnutí jsem učinil před více než půl rokem. Nelituji ničeho, bylo to uvážené rozhodnutí, i když nebylo v mnoha souvislostech jednoduché.

Byl jste ve funkci neuvěřitelných 33 let. Kdybyste je měl zhodnotit, co považujete za největší pracovní úspěchy?

Především bych nehovořil o osobních pracovních úspěších. Ty, co byly, jsou vázány na práci kolegů a kolegů ze stabilního týmu zdejší Správy NP Podyjí. Při letmém ohlédnutí to byla množina důležitých milníků, které mapují onu dlouholetou činnost celé organizace. Ta byla založena v nelehkých dobách v počátku devadesátých let, kdy se formovala celkově do té doby neexistující komplexní péče o životní prostředí. Vzniklo příslušné ministerstvo a jeho resortní organizace byly konstituovány či transformovány. To bylo doprovázeno jistou „legislativní smrští“ v celém širokém odvětví, tedy i v oboru ochrany přírody. Již tehdy jsem měl možnost se spolu s kolegy podílet na tomto potřebném procesu. Založena byla organizace, zprovozněno bylo její sídlo a následně detašovaná pracoviště, především lesní správa a návštěvnické středisko v Čížově. Ruku v ruce s tím se řešilo personální obsazení pracovišť a jejich vybavení. Zásadním krokem v oblasti legislativní a následně v praxi bylo přijetí nového zákona o ochraně přírody a krajiny a z této normy vyplývající delimitace hospodaření v lesích. Státní lesy ve všech národních parcích přešly pod správu národních parků. Tento moment považuji za zásadní počín

Tomáš Rothröckl Autoportrét

v české ochraně přírody. Dosavadní praxe prokázala, že to byl velmi prozíravý krok. Podařilo se vybavit správu národních parků potřebnými kompetencemi v oblasti státní správy, péče o majetky lesní i nelesní, environmentální výchovy a vnějších vztahů, odborných činností, strategického plánování i dohledem nad dodržováním ochranných podmínek. Samostatným důležitým krokem bylo od prvopočátku navázání pracovních vztahů s příslušnými institucemi i nevládními organizacemi v sousedním Rakousku. Tyto aktivity přerostly v roce 2000 ve vyhlášení sesterského Nationalparku Thayatal. Naše bilaterální spolupráce je velmi úzká, oceňovaná mnohými evropskými institucemi, jako je

Federace Europarc či Rada Evropy. Mám tedy velký pocit uspokojení v tom, že se nám podařilo a daří o území pečovat velmi komplexně a že efektivně chráníme a prezentujeme jeho neopakovatelné přírodní a kulturní hodnoty, a to vše s pochopením místních lidí i návštěvníků.

Máte možnost velmi podrobně hodnotit opravdu dlouhé období. Jak se během něj změnila příroda Podyjí?

To má dvě podoby pohledu na věc. Jednak nepochybně dlouhodobě probíhají změny související se změnou klimatu. Zde jsou ona tři desetiletí velmi malým časovým obdobím, kde by se mělo cosi zásadního pozorovat a konstatovat, zvláště

když nemáte všechna potřebná data. Nicméně empiricky vzato jsou zřejmé větší přísušky, které se projevují zejména ve vodních stavech drobných vodních toků – přítoků Dyje. A poblíž Znojma můžete například potkat šakala.

Takže na druhé straně je dobré se zmínit i o změnách, které v rámci naší ochranné činnosti zdejší příroda zaznamenala a které byly naprosto cílené a žádoucí. Byly a jsou dlouhodobě prováděny ve smyslu plánů péče a v mnoha případech se efekt projevuje již v onom krátkodobém měřítku. Krásným příkladem je změna druhové struktury lesních porostů. Díky cílené činnosti naší správy se zásadním způsobem změnila ve prospěch dřevin domácích a stanovištně původních, tedy obecně řečeno listnáčů. Soustavně jsme se zbavovali nevhodně vysazených monokultur porostů smrku a borovice. V mnohých případech zde byl dán prostor přírodě a jejím procesům, což je ostatně jeden z významných atributů kategorie „národní park“. Již nyní je přibližně polovina lesních porostů v režimu bezzásahového managementu. Dalším příkladem pozitivních změn, který souvisí s filozofií nonintervenčního managementu, je ponechávání odumřelých stromů v lese. Kde jinde než na části území národního parku bychom měli ponechávat přírodu fungovat v jejím přirozeném cyklu symbolizovaným neustálým zmarem a zrodem života. A v neposlední řadě je zde inovativní pastevní management. Spolu s dalšími partnery, zejména společností Česká krajina, se povedlo založit dva rozsáhlé pastevní areály na převážně nelesních plochách, vřesovištích a stepních ladách, kde se o vegetaci „starají“ stáda polodivokých exmoorských poníků. Nově by se měl začít provozovat na velké rozloze lesa další pastevní areál, což bude svým způsobem průlom v tradičních přístupech v péči o les. V obou těchto případech je cílem podpora biodiverzity daných ekosystémů.

V ochranném pásmu národního parku se snažíme podporovat takové formy hospodaření, které nejsou nepřátelské přírodě. Ze zákona máme pod kontrolou způsoby užívání agrochemikálií. Podporujeme rekonstrukci chybějících krajinářských struktur, především volně rostoucí zeleně, remízků i tradičních sadů se starými odrůdami ovocných dřevin. Zelené prstence a živoucí záhumení, které dotvářejí typický obraz zdejších obcí, jsou též v pozornosti zdejší správy. Intravilány malebných obcí v Podyjí si zachovávají svůj neopakovatelný ráz i díky spolupráci s obcemi a se speciální architektonickou komisí, nezávislým poradním orgánem.

Pochopitelně nemohu zmínit všechny aspekty naší péče o zdejší přírodu a krajinu a jejich proměny v posledních desetiletích, ale výše uvedené příklady mají ilustrovat to, že se snažíme to hodnotné a typické chránit a obnovovat.

A když odhlédneme od přírody, co se nejvíce změnilo na území celého národního parku? Vnímá zde například veřejnost ochranu přírody jinak než před třiceti lety?

Myslím, že ano. Ale vidím v tom především odraz změny celé společnosti. Krátce po listopadu 1989 byla společnost v jistém smyslu slova „zelenější“, s jasnou vůlí napravovat škody na přírodě a krajině způsobené někdejšími režimy. Ostatně dokladem toho bylo i relativně rychlé zřízení nových národních parků na Šumavě a v Podyjí. Následná desetiletí, která byla ve znamení dalšího rozvoje, zejména v oblasti velkovýrobních forem zemědělství, se však nepochybně podepsala na stavu a tvářnosti naší krajiny. Určité naděje lze spatřovat v současných postojích mladé generace, kde sociologové zaznamenávají „environmentální žal“, který se doufám přetaví v jasné postoje a požadavky motivující ty, kteří rozhodují, v konkrétní skutky měnící stav naší přírody a krajiny. V Podyjí nepochybně pozorujeme velkou změnu v profilu návštěvníka národního parku. Dříve to byl poučený turista respektující pravidla hry, nyní se na stezkách občas setkáváme s arogancí, ignorací pravidel chování ve zvláště chráněném území, nerespektováním přírody i ostatních návštěvníků. A co se změnilo v terénu? Především je území národního parku vybaveno obstojnou turistickou infrastrukturou v podobě cest s orientačním a navigačním systémem. Provozujeme návštěvnické středisko a sezónní informační body. V rovině informační a edukační se staráme o zájemce o návštěvu Podyjí. Jsou vydávány potřebné informační materiály včetně map, správa funguje na sociálních sítích. S veřejností v místě komunikujeme jednak v rovině úřadu a jednak v rovině partnerské. Nejrozsáhlejší agendou organizace je nepochybně agenda stavební, která pokrývá především obce ležící v ochranném pásmu národního parku. Z tohoto pohledu, zejména v rovině prevence, je velmi důležitá role správy při tvorbě a schvalování územních plánů. Oblast veřejné prezentace a osvěty není zaměřena výhradně na návštěvníky, ale i na zdejší obyvatele, podnikatele i školy. Přednášky, účelové publikace, informační skládačky, kulturní akce, výstavy, to vše patří do prostředků, které dnes již běžně užíváme, obdobně jako ostatní správci jiných chráněných území. V neposlední řadě zmíním i program spolupráce

se školami. Speciální pozornost věnujeme vybraným partnerským školám ve zdejšímu regionu, tato forma environmentální výchovy je významným momentem ovlivňujícím formování postojů mladé generace místních k národnímu parku a zásadám jeho ochrany. Jsem přesvědčen o tom, že místní lidé jsou si vědomi hodnot území, kde žijí a pracují. Ostatně spolupracující je i Rada NP, ve které jsou zastoupeni i delegovaní zástupci obcí.

Hovořil jste o tom, co se v posledních desetiletích stalo a co se děje nyní. Jaké jsou podle Vás největší úkoly a výzvy pro Vašeho nástupce ve funkci do budoucna?

Především si myslím a budu mu to také doporučovat, aby naše organizace udržela tu dosud jasnou trajektorii, kterou se čtvrté desetiletí ubírá. Tato cesta je nepochybně v zásadě správná a pochopitelně je nutné ji dále ve své kvalitě rozvíjet.

Osobnější otázkou jsme rozhovor začali a v podobném duchu bych se chtěl zeptat i na závěr, i když tuším, jak mi odpovíte – plánujete vedle zaslouženého důchodu další aktivity v oboru, hodláte se dál aktivně angažovat v ochraně přírody?

Zatím jsem nic „neustříhnul“, práce pro Podyjí je stále na stole mnoho, takže hodlám v částečném angažmá pokračovat. ■

Ing. Tomáš Rothrockl

Tomáš Rothrockl vystudoval Vysokou školu zemědělskou (nyní ČZU) v Praze, studium ukončil v roce 1980. Poté na Univerzitě Karlově absolvoval postgraduální studia zaměřená na ochranu přírody a krajiny a právo životního prostředí. Podílel se na založení a práci Správy CHKO Podyjí, později i Správy NP Podyjí. Jejím ředitelem byl 33 let až do konce roku 2024. V letech 2006–2009 vykonával funkci prezidenta národní sekce Evropské federace chráněných území EUROPARC. Je jedním z iniciátorů bilaterálního národního parku Podyjí–Thayatal a také držitelem rakouského státního vyznamenání – stříbrného kříže Dolního Rakouska. V první polovině roku 2010 vykonával funkci náměstka ministra životního prostředí – ředitele sekce ochrany přírody a krajiny. Je spoluzakladatelem Fóra ochrany přírody a Asociace národních parků ČR a je činný v dalších nevládních institucích a spolicích.